MINISTERSTWO NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
KOMITET POLITYKI NAUKOWEJ

BM.WOG.001.63.2020

Warszawa 2020-10-12

Stanowisko Komitetu Polityki Naukowej w sprawie nowelizacji zasad realizacji zamówień publicznych

W opinii KPN wieloletnie postulaty środowiska akademickiego na rzecz wprowadzenia rozwiązań, które nie naruszając standardów modelu zamówień publicznych, uwzględniają specyfikę badań naukowych, nie zostały dotąd zrealizowane. Przykładem jest niemożność szybkiego zamówienia potrzebnych odczynników prowadząca do znaczących opóźnień w postępie prac badawczych. Skutkuje to istotnym spadkiem jakości i konkurencyjności uzyskiwanych w Polsce wyników na tle efektów prac prowadzonych w innych krajach, i co równie ważne, rosnącą frustracją polskich badaczy, szczególnie młodego pokolenia.

Dedykowana usunięciu tych zjawisk poprzednia nowelizacja PZP nie przyniosła zapowiedzianych i spodziewanych efektów. W międzyczasie środowisko akademickie ponawiało nieskutecznie swoje apele. Celowe stało się zatem zidentyfikowanie przyczyn utrzymywania problemu.

Analiza tej kwestii prowadzi do wniosku, że problem zlokalizowany jest na trzech poziomach. Pierwszy, to wadliwe założenie ustawodawcy, że poszerzenie zakresu wyjątków co do zasad PZP, w odniesieniu do prac badawczych, byłoby sprzeczne z przepisami i ich wykładnią w obszarze prawa UE. Łączy się z tym teza, iż proponowane zmiany naruszą istotę systemu zamówień publicznych - zasada uczciwej konkurencji. Drugi, to przekonanie podmiotów mających możliwość dokonania zmian w prawie, że straty z tytułu częściowo wadliwego systemu PZP względem aktywności naukowej nie są znaczne. Trzeci, to postawa administracji uczelni i jednostek badawczych, która na bazie doświadczeń ze stanowiskiem reprezentowanym przez instytucje kontrolne - m.in. KAS, NIK, gdzie zwykle wątpliwości są rozstrzygane na niekorzyść podmiotu kontrolowanego, decyduje się z ostrożności na dodatkowe zawężenie granic wykładni obowiązujących przepisów.

W tej sytuacji niezbędne staje się ustalenie, co rzeczywiście jest lub powinno być dozwolone oraz jak zakomunikować ów fakt by wiedza o tym była powszechna i praktykowana.

W związku z powyższym KPN rekomenduje Rządowi RP podjęcie nowej inicjatywy.

Jej podstawą jest pozyskanie od niezależnych ekspertów szczegółowej opinii prawnej o granicach swobody w prawie UE, z wykorzystaniem badań komparatystycznych (np. krajów takich jak m.in. Niemcy, Holandia), by dokonać zmian w prawie krajowym w tej części, która dedykowana jest styczności badań naukowych oraz zamówień publicznych.

Drugim krokiem byłaby następna opinia prawna poświęcona zakresowi i treści PZP (z uwzględnieniem opinii pierwszej), które mogłyby ulec nowelizacji uwzględniającej potrzeby rozwoju naukowego kraju.

Trzeci etap, to przedłożenie wyników etapu pierwszego i drugiego pod dyskusję ze wspólnym udziałem (wyposażonych w niezbędne prerogatywy zwierzchników) przedstawicieli MNiSW, MF, MRPiT, Prokuratorii Generalnej, Prokuratora Generalnego, aby ustalić konsensus owych instytucji co do poparcia zmian, a także ich wykładni, by była ona jednolicie stosowana przez podległe owym podmiotom organy i służby państwowe, przede wszystkim kontrolne. Obok argumentów prawnych należy przedstawić także ekonomiczne - dowodzące wymiernych strat po stronie państwa, spowodowanych niepodejmowaniem przez uczelnie, instytuty badawcze i pojedynczych naukowców, z powodu aktualnego brzemienia i wykładni PZP, części istotnych aktywności badawczych.

Przedostatni etap, to proces legislacyjny, gdzie należy zapewnić nie naruszenie istoty przygotowanych i uzgodnionych zmian.

Ostatnia grupa czynności będzie miała związek z upowszechnieniem informacji i charakteru nowelizacji PZP.

Wydaje się, że powyżej przedstawione podejście, choć na pewno czasochłonne, pozwoliłoby rozwiązać jedną z największych bolączek polskiego sektora szkolnictwa wyższego i nauki, a zatem zwiększyć jego konkurencyjność w kontekście międzynarodowym.

Ponadto, biorąc pod uwagę tempo rozwoju współczesnej nauki i dokonujący się postęp, rozwiązanie przedstawionego problemu staje się pilną koniecznością dla zapewnienia udziału polskich odkryć naukowych w rozwiązywaniu współczesnych wyzwań cywilizacyjnych.

Przewodniczący

Dr hab. Maciej Duszczyk, prof. UW